

ВИНИКНЕННЯ І РЕАЛІЗАЦІЯ СИСТЕМНОГО РИЗИКУ У БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ

На сьогоднішньому етапі розвитку економіки України досить актуальним є питання розвитку макропруденційного аналізу як інструменту макропруденційного нагляду з метою своєчасного виявлення джерел формування системних ризиків та їх мінімізації. У світовій банківській практиці до числа найпоширеніших передумов виникнення і реалізації системного ризику відносять [1]:

- виникнення спекулятивних «бульбашок» на активи загальною і на ринку нерухомості зокрема;
- цінову волатильність активів через необхідність підтримання запасу ліквідності банками в умовах недосконалого ринку, коли в умовах дефіциту ліквідності вартість активів у банку визначається не їх фундаментальною (реальною) вартістю, а наявністю ліквідності на ринку;
- кризу довіри та паніку на ринку;
- дію «ефекту доміно (зараження)», коли погіршення фінансового стану одного учасника ринку справляє вплив на фінансовий стан іншого, що призводить до виникнення системної кризи;
- нагромадження суверенних боргів країни, які безпосередньо визначають стабільність фінансової системи, у т. ч. здійснюючи тиск на баланс банків через підвищення вартості ресурсної бази;
- валютні диспропорції у банківському секторі країни, виникнення яких зумовлено невідповідністю валютної структури джерел фінансування активів банку.

Безумовно, зазначені передумови виникнення і реалізації системного ризику у фінансовій сфері є досить вагомими та можуть використовуватися як об'єкти аналізу системних ризиків в Україні, проте, на наш погляд, вони є недостатніми для повного відображення системних ризиків із кількох причин:

- банківська система України глибоко інтегрована у реальний сектор економіки через залучення депозитів, кредитування підприємств (у т. ч. кредитування пов'язаних осіб), розрахунково-касове обслуговування тощо;
- диспропорції у структурі національної економіки, що характеризуються наявністю монополії у найважливішій сфері економіки – енергетиці, що має негативний вплив на формування цін на фактично всі вироблені товари в Україні;

– недосконалість політичної та неефективність правової систем, яка часто призводить до політичної нестабільності, що, у свою чергу, позначається на фінансовій стабільності в Україні через затягування реформ, нераціональне використання коштів Державного бюджету України, високий рівень корупції, відсутність законодавчого забезпечення окремих сегментів економічних відносин тощо;

– низький рівень бізнесової культури в країні загалом й окремих категорій населення зокрема (підприємці-вихідці з Радянського Союзу, олігархічні підприємства тощо).

Враховуючи запропоновані вище вектори макропруденційного аналізу джерел формування системних ризиків, можна зробити висновок, що в Україні значно більше системних ризиків, ніж у розвинутих країнах, а це вимагає розширення кола інструментів самого аналізу. До інструментів макропруденційного аналізу системних ризиків, окрім стрес-тестування комерційних банків, варто додати макроекономічне стрес-тестування, яке повинно мати таку структуру:

– оцінка взаємозв'язків і взаємовпливу банківської системи на реальний сектор економіки і навпаки;

– оцінка економічних дисбалансів, пов'язаних із монополістичною конкуренцією, структурою економіки та структурою експорту;

– оцінка політичної ситуації та політичної кон'юнктури;

– оцінка ефективності законодавчих актів з питань банківської діяльності та фінансової системи загалом;

– оцінка бізнес-культури.

На основі здійсненого стрес-тесту, Національний банк України отримає можливість визначити напрями регулятивного впливу на банківську систему з метою убезпечення її від суттєвих втрат внаслідок впливу системних ризиків, джерелами походження яких є реальний сектор економіки.

Наступним інструментом макропруденційного аналізу є стрес-тестування комерційних банків з метою визначення найвразливіших банківських установ, які не зможуть без стороннього втручання (рефінансування, докапіталізації, націоналізації) подолати наслідки можливої кризи.

Співставивши результати стрес-тестів, Національний банк України матиме можливість застосувати оптимальні регулятивні вимоги до комерційних банків; розробити відповідні рекомендації та вимоги щодо удосконалення систем-ризик менеджменту банків; прийняти відповідні рішення щодо мінімізації системних ризиків.

Третім інструментом макропруденційного аналізу повинен стати щоденний моніторинг фінансової стійкості та капіталізації комерційних банків на основі

заздалегідь визначених індикаторів (економічні нормативи та інтегровані показники фінансової стійкості та капіталізації, індикатори системи CEMELS).

Враховуючи запропоновані підходи до макропруденційного нагляду та макропруденційного аналізу української економіки і банківської системи, Національному банку України необхідно вживати заходи щодо мінімізації впливу системних ризиків на рівень економічного капіталу банку як основи забезпечення його ефективної діяльності.

Література

1. Allen, F., Carletti, E. (2012). Systemic Risk and Macroprudential Regulation. Chapter 13 in The Global Macro Economy and Finance. IEA Conference Volume 150-III, edited by F. Allen, M. Aoki, J. Fitoussi, R. Gordon, N. Kiyotaki, and J. Stiglitz, London: Palgrave Macmillan, p.191-210.

УДК 368.9

Шупа Л. З.,

Тернопільський національний економічний університет

МЕДИЧНЕ СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ: ШЛЯХИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВОЇ ФОРМИ

Забезпечення сталого й достатнього за обсягами фінансування є запорукою нормального функціонування медичної галузі в будь-якій країні. На сучасному етапі держава має приділяти значну увагу розвитку соціальної сфери, включаючи охорону здоров'я. До того ж створення ефективних інститутів охорони здоров'я населення є одним із пріоритетних завдань будь-якої держави. Це пов'язане не лише з тим, що здоров'я нації має важливе значення для стійкого соціально-культурного розвитку суспільства, але і, як свідчать дослідження, є важливим детермінантом економічного розвитку країни.

Соціально-орієнтована модель ринкової економіки в Україні потребує якісних змін у системі страхового захисту населення. В умовах перманентних змін у медичній галузі, для якої характерні дефіцит бюджетного фінансування, невідповідність соціальним стандартам, неефективна державна економічна і соціальна політика, актуалізуються проблеми зменшення доступності безоплатної медичної послуги для більшості верств населення, суттєвого погіршення якості надання медичної допомоги, відсутності основних гарантій забезпечення прав людини в медичній сфері. Вирішення таких проблем можливе шляхом запровадження страхової медицини на базі обов'язкового і